

Die swyggebod van 1 Korintiërs 14:34-35 weer eens onder die loep

Andrie du Toit

Navorsingseenheid vir Nuwe-Testamentiese Wetenskap
Universiteit van Pretoria

Abstract

The taceat mulier of 1 Cor 14:34-35 revisited

Discussions of the role of women in the church's ministry, as well as feminist attacks on Paul, require that the debate on 1 Corinthians 14:34-35 should continue. The latest attempt to solve the clash between 1 Corinthians 11:2-16 and 14:34-35 by text-critical means is discussed and various harmonizing efforts are criticized. Also the expedient of putting the taceat in the mouth of an opposing party is found unconvincing. Paul's theology and especially his view of women in the ministry, indicate that 1 Corinthians 14:33b-36 should be viewed as a post-Pauline interpolation. The development of the different textual traditions was quite complex and includes various kinds of redactional activity. Ironical as it may seem, the identification of 1 Corinthians 33b-36 as a post-Pauline insertion brings us nearer to the original Pauline text than mere external text-critical considerations. However, the always imminent danger of subjectivity requires that this procedure be applied with great circumspection and only as a last option.

1. INLEIDING

Die stof rondom die outentisiteit van die *taceat mulier* van 1 Korintiërs 14:34-35 het nog geensins gaan lê nie. Artikels *pro et contra* verskyn met eentonige reëlmaat in die internasionale pers.

Ons geagte jubilaris het ook sy bydrae tot hierdie gesprek gelewer. Tydens die twaalfde byeenkoms van die Nuwe-Testamentiese Werkgemeenskap van Suid-Afrika in Julie 1976, wat oor Paulus se ampsbegrip gehandel het, het hy 'n uitstekende referaat oor

die vrou in die amp by Paulus voorgelê (Pelser 1976: 92-109). Sy deeglik beredeneerde betoog dat die swyggebod van 1 Korintiërs 14:34-35 as 'n nie-Pauliniese interpolasie beskou moet word en daarom nie in berekening gebring behoort te word by 'n ondersoek na Paulus se siening van die vrou in die amp nie, het menige wenkbrou laat lig. Dat die referent sodanige reaksie verwag het, het geblyk uit sy eie toegewing dat die weglating van hierdie verse "a very radical move" is (Pelser 1976:100). Dit ly nietemin geen twyfel dat die standpunt wat hy destyds ingeneem het, verdere aandag verdien nie.

Sedert 1976 het baie op die Suid-Afrikaanse kerklike toneel verander. In verskeie tradisioneel Afrikaanse kerke word die vrou reeds in die amp toegelaat. Nietemin bly 1 Korintiërs 14:34-35 steeds opduik in kerklike debatte. 1 Korintiërs 14:34-35 het egter ook vanuit 'n ander hoek 'n brandpunt geword. Veral as gevolg van hierdie verse het Paulus in die spervuur van die feministiese teologie beland. Hy word beskou as die toonbeeld van patriargalisme, manlike chauvinisme en vrouehaat (vgl die oorsig by Munro 1988:26-33). Bogenoemde oorwegings maak dit noodsaaklik dat die gesprek rondom die *taceat mulier* sal voortgaan. In die lig van Professor Pelser se stimulerende bydrae in hierdie verband lyk dit vir my ook gepas dat hierdie artikel juis in sy huldigingsbundel sal verskyn.

2. DIE BASIESE PROBLEEM

Die kern van die probleem bestaan in die daadwerklike of vermeende botsing tussen die manuskripgetuienis en die interne Pauliniese getuienis. Wat eersgenoemde betref, ondersteun die totale eksterne teksgetuienis klaarblyklik die behoud van hierdie verse (kyk die oorsig by Petzer 1993:132-133). Die enigste onsekerheid gaan oor hulle posisie. In 'n klein minderheid van manuskripte, hoofsaaklik uit die Westerse tekstradisie, naamlik D F G 88*, Oud-Latynse manuskripte ar d e f g, asook die tekste van Ambrosiaster en Sedulius Scotus, verskyn vers 34-35 aan die einde van hoofstuk 14. Aangesien vers 34-35 sleg in sy huidige konteks binne hoofstuk 14 inpas, word vry algemeen aanvaar dat die kopieerders wat verantwoordelik was vir gemelde tekste, probeer het om 'n meer gepaste plek vir die swyggebod te vind en dit derhalwe na die einde van hoofstuk 14 getransponeer het (vgl Metzger 1971:565; kritiek egter hierop by Fee 1987: 700).

Teenoor die eksterne manuskripgetuienis staan die interne Pauliniese getuienis. Verskeie argumente sou aangevoer kon word vir die nie-Pauliniese karakter van 1 Korintiërs 14:34-35 (vgl *infra*). Die mees frappante stukkie getuienis in hierdie verband is egter 1 Korintiërs 11:2-16. In hierdie gedeelte het Paulus klaarblyklik geen probleem daarmee het dat vroue in die gemeentelike samekomste sal bid of profeteer nie (vgl veral 11:5, 13). Dit bots egter trompop met die swyggebod in 1 Korintiërs 14. Die gevolgtrekking is voor die hand liggend: Paulus weerspreek homself of ons het hier met 'n interpolasie te make, of daar sal na 'n derde moontlikheid gesoek moet word. Nie net vir die gesprek rondom die vrou in die amp nie, maar ook vir die evaluering van Paulus in die feministiese teologie, hou hierdie probleem ernstige implikasies in.

'n Aanverwante probleem wat hier aangedui moet word, is die feit dat 1 Korintiërs 14:33b-36 (vir die samehorendheid van hierdie verse, vgl *infra*) 'n *Fremdkörper* tussen 1 Korintiërs 14:33a en 14:37 is. Die sleuteltema in 1 Korintiërs 14 is dat die gebruik van die gewes, in besonder van die profesie en die spreek in tale, sodanig moet wees dat dit die opbou van die gemeente sal bevorder. Een van die vereistes tot sodanige opbou is dat die gebruik van die gewes ordelik sal geskied. Hierdie tema word in 14:26-40 behandel. Na die meer algemene inleiding in vers 26, kom in vers 27-28 die glossolalie aan die beurt. In vers 29-33a volg die profesie. In vers 37 word hierdie tema voortgesit en afgerond. Vers 33b-36 onderbreek die vloei van die betoog abrupt deur die spreke van vroue in die erediens aan die orde te stel. Die enigste samebindende aspek tussen hierdie passasie en sy konteks sou die oortuiging wees dat die spreke van vroue die orde in die gemeente versteur. Hierdie siening word egter nie as sodanig in v 33b-36 gestel nie. Ons dra dit vanuit die omringende konteks in. Die strekking van die swygpassasie self, as ons dit heeltemal uit sy huidige konteks sou losmaak, is eerder dat vroue wat in die samekoms praat, hulle onderdanigheidsposisie, soos voorgeskryf deur die wet, in gedrang bring. Hoe 'n mens ook al daarna kyk – om vers 33b-36 in sy huidige konteks in te pas, vereis 'n kraggreep (kyk verder by Allison 1988:37).

3. POGINGS OM 'N OPLOSSING TE VIND

3.1 Alternatiewe evaluering van die eksterne teksgetuienis

Theoreties sou dit moontlik wees om die feitlik eenparige standpunt dat die eksterne teksgetuienis die outentisiteit van 1 Korintiërs 14:34-35 onweerlegbaar steun, te bevraagteken. Die vraag is of genoegsame erns met die variante tekslesing van die relatief klein groep afwykende handskrifte gemaak word. Die feit dat vers 34-35 in hierdie groep aan die einde van hoofstuk 14 voorkom, kan naamlik ook anders verklaar word as dat hulle vanweë onpassendheid na die einde van hoofstuk 14 getransponeer is. 'n Alternatief sou kon wees dat die bewoording van hierdie twee verse oorspronklik in 1 Korintiërs 14 ontbreek het, maar as 'n kanttekening langs die teks aangebring was wat vandaar sy weg na die twee verskillende posisies in hoofstuk 14 gevind het (Fee 1987:699; Petzer 1993: 133). Nog 'n ander moontlikheid is dat hierdie verse in een of meer manuskripte wat die kopieerders voor hulle gehad het, nie voorgekom het nie, maar in ander wel. In hierdie geval kon die plasing van verse 34-35 aan die einde van hoofstuk 14 'n soort middeweg gewees het. Die belangrike is dat ons in albei hierdie scenario's 'n ouer, verloregegane teks sou kon veronderstel waarin vers 34-35 ontbreek het.

In hierdie verband moet die bydrae van P B Payne vermeld word (vgl egter ook reeds Fee 1987:699-708). In twee onlangse artikels (Payne 1995 en 1998) het hierdie skrywer, deur middel van *sigla* in die tekste van Codex Vaticanus, Codex Fuldensis en manuskrip 88, die bestaan van 'n teks sonder 1 Korintiërs 14:34-35 probeer bewys. Sy argumente ten opsigte van Vaticanus en Fuldensis is egter sterk deur Niccum weerlê (Niccum 1997) wat onder meer beweer dat Payne twee soorte *sigla* in die Vaticanus met mekaar verwar het en dat die een groep *sigla* wat wel vir sy doel in aanmerking sou kon kom, eers na 1400 nC aangebring kon gewees het (Niccum 1997:244-245). Verder het Niccum ook aangetoon dat die manuskripte wat vers 34-35 na die einde van 1 Korintiërs 14 getransponeer het, in werklikheid slegs 'n deel van die Westerse teksfamilie verteenwoordig en boonop na die geografiesbeperkte omgewing van Noord-Italië en die naburige Alpestreke teruggevoer kan word. Die transposisie is met ander woorde die produk van 'n lokale teks (Niccum 1997:248-252). Na die beste van my wete het daar nog nie 'n reaksie op Payne se 1998 artikel oor ms 88 verskyn nie. Een enkele Griekse minuskel uit die twaalfde eeu sou egter kwalik die bewyslas kon dra vir die bestaan van

'n veel ouer teks waarin 1 Korintiërs 14:34-35 heeltemal ontbreek het. Nietemin moet hierdie gesprek nog geensins as afgehandel beskou word nie. Volgens persoonlike mededeling van Payne aan die skrywer verskyn daar eersdaags 'n artikel van hom in *Novum Testamentum* waarin hy die gesprek met Niccum opneem en sy eie posisie sterk herbevestig. Onderwyl hierdie uiters tegniese wetenskaplike swaardekruising nog aan die gang is, sou dit in ieder geval onwys wees om op hierdie stadium die tekskritiese argument te gebruik.

Teenoor alle standpunte dat (slegs) vers 34-35 op 'n stadium in 'n ouer teks waarin dit ontbreek het, geïnterpoleer is, moet nog 'n verdere beswaar aangeteken word, naamlik die samehorendheid van die totale passasie vers 33b-36. Om die frase ὡς ἐν πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις τῶν ἁγίων v 33b by "God is nie 'n God van wanorde nie, maar van vrede" te laat aansluit, is om 'n absurde stertjie aan die gewigtige voorafgaande uitspraak aan te las (vgl Allison 1988:30: "akwardly anti-climactic"), terwyl "Soos in al die gemeentes van die heiliges, behoort die vroue in die gemeentevergaderings te swyg", heeltemal goeie sin maak. Die herhaling van ἐκκλησία is wel stilisties nie baie elegant nie, maar bied nie 'n onoorkomelike probleem nie, omdat dit in die tweede geval na die byeenkomste van die gemeente verwys. Bowendien sluit vers 37, wat Paulus se betoog oor die profesie en die glossolalie in die gemeentelike samekoms voortsit, naatloos by vers 33a aan (vgl Lietzmann 1913:145), wat meebring dat vers 36 saamhoort met vers 35. Die eenheid van vers 33b-36 behoort derhalwe by enige interpolasieteorie in ag geneem te word (so reeds Lietzmann 1913:146; vgl ook Allison 1988:30-31).

3.2 Pogings om 1 Korintiërs 11 en 1 Korintiërs 14 te harmonieer

3.2.1 Kwalifisering van Paulus se eintlike bedoeling

Volgens Lietzmann gee 1 Korintiërs 11 nie Paulus se eintlike bedoeling weer nie, maar 1 Korintiërs 14 wel. Hy het die bid en profeteer van vroue in 1 Korintiërs 11 teensinnig toegegee, maar sy daadwerklike standpunt eers in 1 Korintiërs 14 onomwonde gestel (Lietzmann 1913:146). Hierteenoor moet geldend gemaak word dat, as Paulus inderdaad so sterk daarvan oortuig was dat vroue in die gemeente behoort te swyg as wat die

kategorieese verbod in 1 Korintiërs 14:34-35 te kenne gee, enige voorafgaande konsessie in hierdie rigting uiters vreemd en a-tipies van hom sou wees.

3.2.2 Kwalifikasie van die λαλεῖν van 1 Korintiërs 14:34-35

'n Geliefde uitkoms is om die λαλεῖν (*bis*) van 1 Korintiërs 14:34-35 te kwalifiseer as 'n andersoortige spreke as dié by die openbare profesie of gebed (oorsig by Allison 1988: 36-37; ook voetnoot 28). In aansluiting by Chrisostomus word byvoorbeeld gedink aan die steurende gepraat van vroue tydens die gemeentesamekoms (bespreking by Allison 1988:36). Afgesien van die kunsmatigheid van hierdie uitkoms, is die vraag verder of mans dan nie ook skuldig sou kon wees aan hierdie soort erediensontwrigting nie (Allison 1988:36). Bowendien word λαλεῖν in 1 Korintiërs 14 nie net vele keer van die glossolalie gebruik nie, maar spesifiek ook van die profesie (14:3, 6, 29). Om dit in 14:34 sonder enige kwalifiserende tekstuele merkers op vroulike geklets te betrek, is dus 'n verleentheidsoplossing (en 'n stuk blatante manlike chauvinisme!).

'n Andersoortige kwalifikasie van λαλεῖν tree na vore in die beperking daarvan tot die spreek in tale deur 'n groep invloedryke vroulike pneumatiki in Korinte (Eriksson 1998). Eriksson motiveer die bestaan van hierdie vroulike groep deur te verwys na wat hy verstaan as die anaforiese gebruik van die bepalende lidwoord in αἱ γυναῖκες. Hierteen bestaan daar egter ernstige besware. Eerstens is die generiese gebruik van die artikel meer voor die hand liggend. Tweedens vereis anaforiese gebruik dat die naamwoord wat bepaal word, reeds voorheen duidelik geïdentifiseer moes gewees het. Derdens word alle vroue hier kategoriees die swye opgelê en nie net 'n pneumatiese groep nie. Vierdens het ons geen gronde om die vermeende pneumatiki tot vroue te beperk nie. En vyfde word die λαλεῖν hier nie gekwalifiseer as uitsluitlik glossolalie nie.

3.2.3 Kwalifikasie van die γυναῖκες

In die voorafgaande paragraaf is reeds een van die wyses aangedui waarop die “vroue” van 1 Korintiërs 14:34-35 tot 'n sekere groep beperk word (wat dan die moontlikheid skep dat die vroulike sprekers van 1 Korintiërs 11:2-16 tot 'n ander groep behoort). 'n Ander vorm van kwalifikasie is die beperking van γυναῖκες tot getroude vroue (vgl by Arichea 1995:104). Hierdie opvatting word versterk deur die verwysing na “hulle eie

mans” in vers 35. Laasgenoemde frase impliseer egter slegs dat die vroue oor die algemeen as getroud beskou word en geensins dat ongetroudes uitgesluit word nie.

Volgens Elisabeth Schüssler Fiorenza (1978:161) aanvaar Paulus in 1 Korintiërs 11:2-16 dat ongetroude vroue in die samekomste mag profeteer en bid omdat hulle as besonder heilig beskou word, terwyl die swyggebod van 1 Korintiërs 14:34-35 op getroude vroue betrekking het. Die beswaar teen hierdie interpretasie is dat Paulus nêrens ’n gradering tussen meer en minder heilige Christene maak nie. Ook ken hy nêrens ’n spesiale heiligheid aan die maagdelike teenoor die gehude staat toe nie (vgl ook Allison 1988:40-41). Daarbenewens is die swygopdrag in 1 Korintiërs 14:34-35 inklusief: Dit sluit alle vroue in, al sou die getroude vroue in die meerderheid wees.

3.2.4 Kwalifikasie van die onderskeie byeenkomste

’n Verdere harmoniëringspoging bestaan in die onderskeiding tussen die byeenkomste wat in 1 Korintiërs 11 en 1 Korintiërs 14 onderskeidelik in die visier sou wees. Die byeenkomste van 1 Korintiërs 14 sou offisiële godsdiensoefeninge wees, en dié van 1 Korintiërs 11 nie (Grosheide 1932:483). Vroue kon dus nie in die offisiële godsdiensoefeninge bid of profeteer nie, maar privaat wel. Ook hierdie onderskeiding gaan egter nie op nie. Uit 1 Korintiërs 14 blyk duidelik dat die profesie besonder hoog geag en in die gemeentelike samekoms beoefen is. Ons het werklik geen rede om te aanvaar dat die profesie van vroue (1 Korintiërs 11:5) nie ook deel was van die profetiese aktiwiteite in die offisiële gemeentelike samekomste nie.

3.2.5 1 Korintiërs 14:34-35 reflekteer ’n standpunt wat deur Paulus afgewys word

’n Aantreklike voorstel is dat Paulus in 1 Korintiërs 14:34-35 die uitspraak van ander aanhaal, wat hy vervolgens (in v 36) met twee retoriese vrae (albei ingelei deur die disjunktief ἢ) skerp afwys (o a Odell-Scott 1983:90-93; Talbert 1987:64-68; Allison 1988: 44-53). Paulus gebruik hierdie tegniek meermale in 1 Korintiërs (vgl 6:12, 13; 8:1; 10:2-24, 29b). Allison vertaal 14:33b-36 derhalwe soos volg:

33b As in all the churches of the saints
34 let the women keep silence in the churches.
For they are not permitted to speak
but they should be subordinate
as even the law says.
35 If there is anything they desire to know,
let them ask their husbands at home.
For it is shameful for a woman to speak in church.
36 What! Did the word of God originate with you?
Or are you the only ones it has reached?

Hierdie voorstel het die voordeel dat dit Paulus nie 'n kontrasterende standpunt teenoor 11:2-16 laat inneem nie. Tog word dit deur ernstige besware gedruk:

- Dit los nog nie die probleem op dat vers 33b-36 nie in die konteks van 1 Korintiërs 14 inpas nie.
- In vergelyking met ander Pauliniese aanhalings van teendelige opinies (vgl *supra*) is vers 33b-35 buitengewoon lank. Paulus se gebruik was om net die kern van sodanige opinies aan te haal. Hier egter kry ons 'n opdrag met motivering, gevolg deur nog 'n opdrag met motivering.
- Ons kry wel nog ander gevalle by Paulus waar die Griekse partikel ἤ, as inleiding op 'n vraag, skerp disjunktief gebruik word, dit wil sê om 'n volledig kontrasterende standpunt in te lei. Voorbeelde wat Allison aanhaal, is 1 Korintiërs 6:1-2 en 1 Korintiërs 6:8-9. Daarteenoor kry ons egter talle gevalle in Nuwe-Testamentiese Grieks waar dieselfde vraagpartikel in diskursiewe tekste positief by die voorafgaande aansluit, dit verder uitbou of dit motiveer: Matteus 7:4, 9, 10; 12:5, 29; 16:26; 20:15; 26:53; Markus 4:30; Lukas 11:12; 13:4; 14:31; 15:8; 20:2; Handeling 3:12; Romeine 2:4; 3:29; 6:3; 7:1; 9:21; 11:2; 1 Korintiërs 9:3-12 (4x); 10:22; 11:22; 2 Korintiërs 1:17; 6:14,15; 11:7; 13:5; Galasiërs 1:10; Jakobus

4:5. Hierdie voorbeelde is so talryk dat dit geen wonder is dat die η in 1 Korintiërs 14:36 tradisioneel nie in die radikaal-disjunktiewe sin verstaan is nie.

- Hierdie standpunt maak dit noodsaaklik om naas die reeds bestaande groeperinge binne die Korintiese gemeente ook nog 'n manlike groep te postuleer wat sterk onder die sinagogale tradisie gestaan het waarvolgens dit vir vroue verbode was om in dienste te praat. Ons het egter geen ander aanduidings dat daar 'n sodanige party onder die Korintiërs bestaan het nie.

As ons bogenoemde probleme in ag neem, bied ook hierdie voorstel geen werklike oplossing nie.

4. VOORLOPIGE BESTEKOPNAME

Kyk ons terug oor die oplossings wat tot dusver bespreek is, is dit duidelik dat elkeen ons voor probleme te staan bring: die tekskritiese benadering, die verskillende kwalifikasiepogings, sowel as die plasing van die gewraakte swyggebod in die mond van teenstanders – nie een van hierdie moontlikhede bied 'n ten volle bevredigende oplossing nie.

Ons staan dus weer eens voor die dilemma: óf 1 Korintiërs 14:34-35 gee inderdaad Paulus se standpunt weer óf ons het met 'n interpolasie te make. Dit bring ons voor die vraag of die absolute swyggebod van 1 Korintiërs 14:34-35 in Paulus se teologie, soos verteenwoordig in sy onomstrede geskrifte, ingepas kan word.

5. KAN DIE VOLSTREKTE SPREEKVERBOD IN PAULUS SE TEOLOGIE INGPAS WORD?

Reeds in die lig van 1 Korintiërs 11:2-16 moet bogenoemde vraag negatief beantwoord word. Kyk ons na Paulus se siening van die Christenvrou, tree daar 'n sekere spanning na vore. Galasiërs 3:27-28 gee ongetwyfeld sy prinsipiële standpunt weer. Kragtens gedoopte gelowiges se posisie in Christus is man en vrou gelyk. Paulus doen ook moeite om hierdie egalitariese standpunt elders waar die posisie van man en vrou te berde kom, tot sy reg te laat kom. Dit blyk duidelik uit 1 Korintiërs 7 waar hy sy uitsprake oor mans en vroue duidelik met mekaar balanseer (Munro 1988:29; Allison 1988:33). Terselfder-

tyd egter redeneer hy dikwels vanuit die skeppingsorde en wil dit by geleentheid voorkom of hy dit met die bestaande destydse patriargale orde vereenselwig. In 1 Korintiërs 11:2-16 redeneer hy in vers 2-10 oorheersend vanuit die skeppingsorde, maar hy beroep hom in vers 13-16 ook op die kontemporêre aanvoeling. Tog speel die verlossingsorde hierop in. In vers 5 reken hy daarmee dat vroue in die gemeentebyeenkoms sal bid of profeteer (vgl v 13). En in vers 11-12 breek die egalitariese standpunt, byna in die vorm van 'n regstelling, duidelik deur: "Tog, in die Here is die vrou nie sonder die man nie en die man nie sonder die vrou nie; want soos die vrou uit die man is, so is ook die man deur die vrou. Maar alles is uit God". Hier word die gelykwaardigheid van man en vrou "in die Here" duidelik uitgespel (Pelser 1976:93-94). Dis in elk geval ook duidelik dat Paulus verwag dat die simbole wat man en vrou onderskei, eerbiedig sal word (vgl ook Allison 1988:32-33), maar dat hy, wat die openbare deelname van die vrou in die erediens betref, geen onderskeid tussen man en vrou maak nie. Ook het hy in 1 Korintiërs 12-14 – natuurlik 14:34-35 uitgesluit – geen voorbehoud ten opsigte van vroue se besit en openbare beoefening van die geestesgawes nie. Deurgaans aanvaar hy onbevange dat die geestesgawes vir alle gemeentelede bedoel is en dat hulle beoefening in die gemeentesamekoms almal se prerogatief is.

In hierdie verband is die plek wat Paulus aan die vrou in die praktiese evangeliebediening gee, ook van belang. In die slothoofstuk van Romeine kry ons 'n besondere kyk op die positiewe rol van vroue in die huisgemeentes van Rome. Trouens ons kry nêrens elders 'n duideliker beeld van Paulus se positiewe benadering tot die ampsbediening van vroue in die gemeente as juis hier nie (Du Toit 1997:508-511; vgl ook reeds Pelser 1976:102-104). Alhoewel dit te betwyfel is of die term *προστάτης* Febe binne die spesifieke konteks van Romeine 16:1-2 as 'n "leier" of "voorsitter" van die gemeente in Kengreë kwalifiseer (Schreiner 1998:788) bestaan daar min twyfel dat sy daar as diaken (*διακονος*) gedien het. Priska word voor haar eggenoot Akwila genoem en het ongetwyfeld 'n prominente rol in verskeie gemeentes gespeel, nie net as gasvrou nie, maar ook as evangeliewerkster (Rom 16:3-4; vgl 1 Kor 16:19; Hand 18:2, 18, 26; 2 Tim 4:19; kyk ook Lampe 1989:451-452; Schüssler Fiorenza 1978:156-157). Volgens Hand 18:26 het sy saam met haar man vir Apollos "die leer van God nog duideliker gemaak". Aangesien haar naam hier, net soos in Romeine 16:3, eerste genoem word, het sy in

hierdie instruksie klaarblyklik die meer prominente rol gespeel. Maria (16:6) het baie hard onder die Romeinse Christene gearbei. Volgens tekskritiese norme moet in Romeine 16:7 die vroulike vorm Junia gelees word en nie die manlik Junias nie (kyk Du Toit 1997:509-510). Saam met haar man Andronikus was hierdie Junia nie net “hoogaangeskrewe by (of straks onder!) die apostels” nie, maar hulle was selfs saam met Paulus in die tronk, sekerlik as gevolg van hulle evangeliearbeid. Trifena en Trifosa en die “liewe Persis” het almal “harde werk in die Here se diens verrig” (16:12). Om te aanvaar dat al hierdie vroue, in die oë van Paulus, buite die samekomste van die gemeente prominente en aktiewe evangeliewerkers was, maar in die gemeentelike samekomste self tjoepstil moes gesit het, is waarlik te dik vir ’n daalder! Reeds die warm en ongeïnhibeerde wyse waarop Paulus hierdie rits vroulike medewerkers in die Here opnoem, getuig dat hier ’n totaal ander gees as in die sinagoge ten opsigte van die plek van die vrou in die gemeente heers.

In die lig van bogenoemde kan moeilik ontken word dat die absolute spreekverbod van 1 Korintiërs 14:33b-36 bots met Paulus se teologie en in besonder sy ampsbeskouing, soos dit elders in sy onomstrede geskrifte na vore tree.

6. 1 KORINTIËRS 14:33b-36 AS INTERPOLASIE

Ons het so pas gesien dat die spreekverbod nie in Paulus se teologie en in besonder sy ampsbeskouing ingepas kan word nie. Die onvermydelike gevolgtrekking sou wees dat hierdie passasie as ’n interpolasie beskou moet word. In hierdie verband moet egter nog kortliks gevra word of die taal en styl van 1 Korintiërs 14:33b-36 nie ook ’n bydrae tot opheldering van die situasie kan lewer nie. Die term “gemeentes van die heiliges” kom ietwat ongewoon voor, aangesien Paulus gewoonlik die ἐκκλησία met die Godsnaam kwalifiseer en nie met mense nie (vgl egter Rom 16:4: ἐκκλησίαι τῶν ἑθνῶν). Aangesien Paulus gelowiges dikwels as “heiliges” beskrywe, sou die uitdrukking “gemeentes van die heiliges” nie sonder meer as onpaulinies bestempel kon word nie. Dit kom egter tog ietwat ongewoon voor. Dieselfde geld van die passiewe vorm ἐπιτρέπεται. Van Paulus as apostel sou mens eerder die eerste persoon aktief verwag het (vgl Weiss 1910: 342). Die passief het egter ’n versagtende effek wat, in hierdie spesifieke konteks, nie sonder meer sou uitskakel dat Paulus dit kon gebruik het nie. Die absolute gebruik van

λαλεῖν verskil egter duidelik van Paulus se gebruik elders in hierdie hoofstuk (Fee 1987:702). Rondom die wyse waarop hier na die wet verwys word, bestaan daar ook probleme. Nêrens elders beroep Paulus hom op so 'n absolute wyse op die wet nie (Fee 1987:707). Bowendien haal hy elders die bewoording van die wet aan (Rm 7:7; 1 Kor 9:8-9; 14:21; Gl 3:10; Fee 1987:707). Bloot op stilistiese gronde lyk dit dus heel onwaarskynlik dat Paulus hier aan die woord kan wees. Andersyds sou dit ook verkeerd wees om die twee retoriese vrae in vers 36 as 'n bewys van Pauliniese outeurskap te beskou. Paulus het wel besonder baie van die diatribestyl gebruik gemaak. Tog is dit in die Nuwe Testament geensins tot hom beperk nie. Ons kry retoriese vrae onder meer ook by Jakobus (2:4, 5, 6, 7, 14, 15-16, 19, 20, 21, 25; 3:13; 4:1, 4, 5, 12) en Hebreërs (1:14; 3:16-18; 7:11; 10:29; 11:32; 12:9). Die diatribestyl was destyds 'n geliefde stylmiddel en het in die kerk vanaf die vyftigerjare toenemend posgevat (vgl Marrou 1957: kol. 999-1000).

Afgesien van die feit dat die taal en styl van 1 Korintiërs 14:33b-36 Pauliniese outeurskap onwaarskynlik maak, is die getuienis van die Pauliniese teologie en ampsbeskouing in hierdie verband sodanig dat ons noodwendig sal moet aanvaar dat hierdie passasie 'n na-Pauliniese invoeging is. Dit wil voorkom of 'n vroeë interpolator, wat die sentimente van 1 Timoteus 2:11-12 onderskrywe het, hierdie gedeelte in 1 Korintiërs 14 ingevoeg het. Afgesien van inhoudelike ooreenkomste wat die sinagogale benadering weerspieël, is dit opmerklik dat die werkwoord ἐπιτρέπω ook in eersgenoemde passasie voorkom. Ons kry dergelike sentimente opvallend genoeg ook in die Eerste Klemens-brief, wat eweneens aan die Korintiese gemeente gerig is. In 1:3 word die gemeente geprys omdat hulle die vrou beveel om aan die onderdanighedsreël vas te hou en die aangeleenthede van hulle huishouding op waardige wyse te hanteer. Hulle moet die beheersing van hulle tonge deur hulle swye laat blyk (21:7). Van die aktiewe betrokkenheid van vroue in die gemeentesamekomste is daar geen sprake meer nie.

1 Timoteus en 1 Klemens is getuies daarvan dat die egalitariese Pauliniese ampsbeskouing plek gemaak het vir die *mores* van die destydse nie-Christelike wêreld, maar in besonder van die sinagogale etos. Dit sou nog twintig eeue neem voordat die dinamiek van Galasiërs 3:27-28 die patriargale konstellasie in flarde sou skiet.

Die betrokke invoeging is juis op die spesifieke plek in 1 Korintiërs 14 gemaak omdat dit aldaar oor die orde in die kerk gegaan het. Die funksie van v 33b was om, in aansluiting by Paulus se formulering elders in 1 Korintiërs 11:16, die oorgang tot die swygopdrag te vergemaklik en addisioneel te motiveer.

Hierdie ondersoek bevestig dus die standpunt wat ons jubilaris reeds byna 'n kwarteeu gelede ingeneem het, maar met dié verskil dat nie net 1 Korintiërs 14:34-35 as interpolasie beskou moet word nie, maar die hele gedeelte 1 Korintiërs 14:33b-36.

7. EPILOOG

Een van die grondreëls van Skrifuitleg is dat heel eerste gevra sal word na die oorspronklike tekslesing of ten minste na die teks wat so na as moontlik aan die oorspronklike lesing kom. Die middel hiertoe was nog altyd die tekskritiek, wat eerstens gevra het na die eksterne manuskripgetuïenis en tweedens na die interne teksgetuïenis. Wanneer die eksterne teksgetuïenis, soos in hierdie geval, baie sterk is, het daar in ons eie kring tereg nog altyd groot huiwering bestaan om die interne getuïenis, al is dit hoe sterk, die deurslag te laat gee. In hierdie spesifieke geval is die Pauliniese getuïenis egter so sterk dat dit wel as beslissend beskou sal moet word (vgl Petzer 1993:132-138).

Bybelwetenskaplikes is soms geneig om 'n baie simplistiese benadering tot die tekskritiek daarop na te hou, as sou die studie van al die beskikbare manuskripgetuïenis ons sonder meer by die oorspronklike tekslesing uitbring (Petzer 1993:134). Die ontwikkeling van die onderskeie tekstradisies was egter veel kompleksier. Tussen die teks wat op grond van die bestaande teksgetuïenis gerekonstrueer kan word en die outograaf moet daar onder meer ruimte gelaat word vir allerlei vorms van redaksionele aktiwiteit, wat interpolasie kan insluit. Dit is hier waar die intrinsieke waarskynlikheid van 'n bepaalde lesing ter sprake kom. Ironies genoeg kan, in hierdie geval, juis die identifisering van 'n interpolasie ons nader aan die outograaf bring. Omdat die subjektiwiteit van die ondersoeker hier egter so 'n wesenlike gevaar is, moet wysigingsvoorstelle op grond van intrinsieke oorwegings steeds met die grootste omsigtigheid hanteer word en slegs wanneer dit absoluut noodsaaklik is.

Literatuurverwysings

- Allison, R W 1988. Let women be silent in the churches (1 Cor 14:33b-36): What did Paul really say, and what did it mean? *JSNT* 32, 27-60.
- Arichea, D C Jr 1995. The silence of women in the church: Theology and translation in 1 Corinthians 14:33b-36. *BiTr* 46, 101-112.
- Conzelmann, H 1969. *Der erste Brief an die Korinther*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht. (KEK 5.)
- Du Toit, A B 1997. The ecclesiastical situation of the first generation Roman Christians. *HTS* 53, 498-512.
- Eriksson, A 1998. "Women Tongue Speakers, be Silent": A Reconstruction through Paul's Rhetoric. *Biblical Interpretation* 6, 80-104.
- Fee, G D 1987. *1 Corinthians*. Grand Rapids: Eerdmans. (NICNT.)
- Grosheide, F W 1932. *De Eerste Brief van den Apostel Paulus aan de Kerk te Korinthe*. Amsterdam: Van Bottenburg. (KNT 7.)
- Lampe, P 1989. *Die stadtrömischen Christen in den ersten beiden Jahrhunderten*. 2. Aufl. Tübingen: J C B Mohr. (WUNT 2. Reihe 18.)
- Lietzmann, H 1913. *An die Korinther, I*. Tübingen: Mohr (Paul Siebeck). (HNT 3.)
- Marrou, H I 1957. Diatribe B Christlich. *RAC* 3, kol. 997-1009. Stuttgart: Anton Hiersemann.
- Metzger, B M 1971. *A textual commentary on the Greek New Testament*. London-New York: United Bible Societies.
- Munro, W 1988. Women, text and the canon: The strange case of 1 Corinthians 14:33-35. *BTB* 18, 26-31.
- Niccum, C 1997. The voice of the manuscripts on the silence of women: The external evidence for 1 Cor 14.34-5. *NTS* 43, 242-255.
- Odell-Scott, D W 1983. Let the women speak in church: An egalitarian interpretation of 1 Cor 14:33b-36. *BTB* 13, 90-93.
- Payne P B 1995. Fuldensis, Sigla for Variants in Vaticanus, and 1 Cor 14.34-5. *NTS* 41, 240-262.
- 1998. Ms 88 as evidence for a text without 1 Cor 14:34-5. *NTS* 44, 152-158.

Die swyggebod van 1 Kor 14:34-35 weer eens onder die loep

- Petzer, J H 1993. Reconsidering the silent women of Corinth – a note on 1 Corinthians 14:34-35. *ThEv* 26, 132-138.
- Pelser, G M M 1976. Women and ecclesiastical ministries in Paul. *Neotestamentica* 10, 92-109.
- Talbert C H 1987. Biblical criticism's role: The Pauline view of women as a case in point, in James, R B (ed), *The unfettered word: Southern Baptists confront the authority-inerrancy question*, 62-71. Waco: Word Book Publisher.
- Schüssler Fiorenza, E 1978. Women in the pre-Pauline and Pauline churches. *USQR* 33, 153-165.
- Schreiner, T R 1998. *Romans*. Grand Rapids: Baker Books. (BECNT.)
- Weiss, J 1910. *Der erste Korintherbrief*. 9. Aufl. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht. (KEK 5.)